

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2022-2025

Rok akademicki 2022/23

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	KOMUNIKACJA NIEWERBALNA
Kod przedmiotu	L 16
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej
Kierunek studiów	Logopedia z nauczaniem języka polskiego jako obcego
Poziom studiów	Studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok III, semestr 5
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot obowiązkowy
Język wykładowy	Język polski
Koordynator	Dr hab. Bożena Taras, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. Bożena Taras, prof. UR

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
5	-	20	-	-	-	-	-	-	2

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)
ćwiczenia – zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student/ka powinien/powinna znać podstawowe pojęcia z zakresu komunikacji (nadawca, odbiorca, kontekst, komunikat, kontakt, kod, funkcje) oraz schemat komunikacji językowej R. Jakobsona

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1 Cele przedmiotu**

C1	Zapoznanie studentów ze stanem wiedzy w zakresie komunikacji niewerbalnej.
C2	Omówienie najważniejszych zagadnień komunikacji niewerbalnej.
C3	Kształcenie umiejętności sprawnego i poprawnego zachowania się niewerbalnego w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
C4	Uświadomienie studentom potrzeby korzystania z badań nad komunikacją niewerbalną oraz potrzeby sprawnego i poprawnego posługiwania się zachowaniami niewerbalnymi do osiągnięcia celów komunikacyjnych.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych i do efektów ze standardu kształcenia nauczycieli
EK_01	Student/ka definiuje pojęcia z zakresu aktu komunikacji językowej oraz charakteryzuje zachowania niewerbalne oraz ich typowe cechy.	K_Wo5
EK_02	Student/ka opisuje uwarunkowania i elementy komunikacji niewerbalnej oraz rolę zachowań niewerbalnych w akcie komunikacji międzyludzkiej.	K_Wo7
EK_03	Student/ka rozpoznaje i stosuje formy zachowań niewerbalnych w akcie komunikacji twarzą w twarz.	K_Uo6
EK_04	Student/ka proponuje właściwe formy zachowań niewerbalnych w komunikacji międzyludzkiej na podstawie przestudiowanej literatury.	K_U12
EK_05	Student/ka dba o rozwój własnych kompetencji komunikacyjnych, czuje się odpowiedzialny za stosowane strategie komunikacyjne.	K_Ko3

3.3 Treści programowe**A. Problematyka wykładu**

Treści merytoryczne
<i>Nie dotyczy</i>

B. Problematyka ćwiczeń audytorijnych

Treści merytoryczne
1. Wprowadzenie do problematyki zajęć. Ogólna charakterystyka przedmiotu (cele i zadania). Program, lektury, warunki zaliczenia.
2. Pojęcie komunikacji niewerbalnej (definicja, struktura, determinanty). Rola zachowań niewerbalnych w akcie komunikacji.
3. Komunikacja niewerbalna w systemie komunikacji międzyludzkiej w interakcji twarzą w twarz.
4. Społeczno-kulturowe uwarunkowania zachowań niewerbalnych: zasada stosowności pragmatycznej, status płci.
5. Kod kinezyczny w akcie komunikacji międzyludzkiej: gestykulacja, wyraz mimiczny twarzy, spojrzenia i wymiany spojrzeń, pozycja ciała, dotyk.
6. Kod proksemiczny w akcie komunikacji międzyludzkiej: zachowania przestrzenne, przestrzenna organizacja otoczenia.
7. Kod parajęzykowy w komunikacji międzyludzkiej.

8. Wygląd fizyczny ciała (aparycja) w komunikacji międzyludzkiej.
9. Milczenie i elementy prozodyczne w komunikacji międzyludzkiej.
10. Komunikacja niewerbalna w komunikacji międzykulturowej: polskie zachowania niewerbalne na tle zachowań niewerbalnych innych kultur.

3.4 Metody dydaktyczne

Ćwiczenia:

- analiza i interpretacja tekstów źródłowych oraz zebranych materiałów (praca indywidualna i w grupach), analiza przypadków (fotografii, nagrań),
- dyskusja,
- prezentacja multimedialna.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw)
EK_01 EK_02 EK_03 EK_04 EK_05	obecność na zajęciach; obserwacja w trakcie ćwiczeń; ocena bieżących zadań: analizy tekstów, rozwiązywania ćwiczeń, pracy w grupach, prezentacji multimedialnej, głosu w dyskusji; ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen cząstkowych przygotowanych projektów	ćwiczenia

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<p>Ćwiczenia: Zaliczenie z oceną Ocena końcowa jest wypadkową ocen cząstkowych, które student otrzymuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zadania wykonywane w domu (waga 1) • Zadania wykonywane na zajęciach (waga 1) • Aktywny udział w zajęciach – jedna ocena za cały semestr (waga 2) • Przygotowanie prezentacji multimedialnej (waga 3)
---

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	20 Ć
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, dyżurach)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie do zajęć, • przygotowanie prezentacji multimedialnej, • inne (zadania wykonywane w domu), • studiowanie literatury przedmiotu 	25
SUMA GODZIN	50
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	<i>nie dotyczy</i>
zasady i formy odbywania praktyk	<i>nie dotyczy</i>

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Jarząbek K., 2016, Słownik mowy ciała Polaków, Katowice.
- Leathers D. G., 2007, Komunikacja niewerbalna. Zasady i zastosowania, Warszawa.
- Pease A. i B., 2007, Mowa ciała, Poznań.

Literatura uzupełniająca:

[3-4 pozycje z listy do wyboru przez studenta]

- Antas J., 1995, Morfologia gestu. Rozważania metodologiczne, w: „Studia z językoznawstwa słowińskiego”, red. F. Sławski, H. Mieczkowska, Kraków.
- Antas J., 1996, Gest, mowa a myśl, w: Językowa kategoryzacja świata, red. R. Grzegorzczkowska, A. Pajdzińska, Lublin.
- Antas J., 2001, Co mówią ręce. Wprowadzenie do komunikacji niewerbalnej, w: Retoryka dziś. Teoria i praktyka, red. R. Przybylska i W. Przyczyna, Kraków.
- Antas J., 2013, Semantyczność ciała. Gesty jako znaki myślenia – monografia, Łódź. [<https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/11921>].
- Antas J., Pstrąg J., 2013, Kultura komunikacji niewerbalnej polityków, czyli miny, znaki i oznaki, [w:] Kultura zachowań językowych Polaków, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów, s. 191-207.
- Antas J., Załazińska A., 2004, Niewerbalne środki i strategie przekonywania stosowane w telewizyjnych debatach polityków, w: Sztuka perswazji, red. R. Garpiel, K. Leszczyńska, Kraków.
- Bierach A.J., 1997, Mowa ciała kluczem do sukcesu, Wrocław.
- Bloch J., 2013, Intonacja współczesnych serwisów informacyjnych – zmiany, tendencje rozwojowe, [w:] Kultura zachowań językowych Polaków, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów, s. 208-213.
- Crystal D., 1980, Prozodyczne i parajęzykowe korelaty kategorii społecznych, [w:] Język i społeczeństwo, red. M. Głowiński, Warszawa, s. 139-168.
- Dąmbska I., 1975, O funkcjach semiotycznych milczenia, [w:] teje: Znaki i myśli. Wybór pism z semiotyki, teorii nauki i historii filozofii, Toruń, s. 93-103.
- Domachowski W., 1989, Komunikowanie się niewerbalne: właściwości kanału a prawidłowości odwzorowania, [w:] Z zagadnień komunikowania interpersonalnego, red. Z. Nęcki, Kraków, s. 51-57.
- Dul R.A., 1995, Komunikacja niewerbalna w teorii i badaniach, [w:] A. Kapciak, L. Korporowicz, A. Tyszką, Komunikacja międzykulturowa. Zbliżenia i impresje, Warszawa, s. 43-68.
- Eco U., 1996, Nieobecna struktura, Warszawa.
- Eibl-Eibesfeldt I., 1987, Miłość i nienawiść, Warszawa.
- Ekman P., 2003, Kłamstwo i jego wykrywanie w biznesie, polityce i małżeństwie, Warszawa.
- Ekman P., Davidson R. J. (red.), 1998, Natura emocji. Podstawowe zagadnienia, Gdańsk.
- Głazewska E., Kusio U., 2012, Komunikacja niewerbalna. Płeć i kultura. Wybór zagadnień, Lublin.
- Głodowski W., 1999, Bez słowa. Komunikacyjne funkcje zachowań niewerbalnych, Warszawa.
- Hall E. T., 1984, Poza kulturą, Warszawa.
- Hall E. T., 1987, Bezgłośny język, Warszawa.
- Hall E. T., 1976, Ukryty wymiar, Warszawa.
- Handke K. (red.), 1999, Semantyka milczenia, Warszawa.
- Handke K., 2008, Milczenie w przestrzeni społecznej, [w:] teje: Socjologia języka, Warszawa, s. 15-39.
- Jakobson R., 1989, „Tak” i „nie” w mimice, [w:] tenże: W poszukiwaniu istoty języka, t. 1, s. 85-91.
- Jarząbek K., 1989, Znaki kinetyczne wspomagające komunikację mowną i ich miejsce w nauczaniu

niu języków obcych (na przykładzie komunikacji Polaków i Rosjan – ujęcie konfrontatywne), Katowice.

- Jarząbek K., 1993, Mimika jako element komunikacji międzyludzkiej, „Studia Semiotyczne” XVIII, s. 67-76.
- Jarząbek K., 1993, Znakowe ruchy rąk jako istotny element porozumiewania się ludzi, „Socjolingwistyka” 12-13, s. 285-297.
- Jarząbek K., 1994, Gestykulacja i mimika. Słownik, Katowice.
- Jarząbek K., 1994, Kinetyczne formy powitań i pożegnań, „Etnolingwistyka” 6, s. 65-81.
- Knapp M.L., Hall J.A., 2000, Komunikacja niewerbalna w interakcjach międzyludzkich, Wrocław.
- Kriger U., 1979, Czy pauza w komunikacji językowej jest wyznacznikiem składniowej segmentacji tekstu mówionego, „Socjolingwistyka” 2, s. 121-132.
- Lebda R., 1979, Dźwiękowe elementy parajęzykowe. Na przykładzie języka robotników województwa katowickiego, „Socjolingwistyka” 2, s. 149-160.
- Marcjanik M. (red.), 2005, Grzeczność nasza i obca, Warszawa.
- Ożdżyński J., 1980, Funkcjonalne warianty wypowiedzi w środowisku sportowym, „Socjolingwistyka” 3, s. 69-102.
- Ożdżyński J., 1994, Kontekst wizualny reporterskiej wypowiedzi unaoczniającej w radiu i telewizji, [w:] Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej), red. Z. Kurzowa, W. Śliwiński, Kraków, s. 231-241.
- Pease A., 1992, Język ciała. Jak czytać myśli ludzi z ich gestów, Kraków.
- Pisarek W., 1985, Słowa między ludźmi, Warszawa. [Pochwała milczenia, s. 7-19; Słowem i gestem, s. 58-74]
- Pisarkowa K., 1994, O komunikatywnej funkcji przemilczenia, [w:] tejże, Z pragmatycznej stylistyki, semantyki i historii języka. Wybór zagadnień, Kraków, s. 25-33.
- Rokoszowa J., 1999, Język. Czas. Milczenie, Kraków. [rozdz. 7. Język a milczenie, rozdz. 8. Milczenie jako fakt językowy].
- Taras B., 1996, Gestykulacyjne akty komunikacji w tańcach rzeszowskich, „Zeszyty Naukowe WSP w Rzeszowie”, Seria Filologiczna, Językoznawstwo 3, z. 20, s. 203-214.
- Taras B., 1999, Niewerbalne wykładniki dyskursu tanecznego, [w:] tejże, Dyskurs taneczny ziemi rzeszowskiej. Analiza pragmalingwistyczna, Rzeszów, s. 76-113.
- Taras B., 2001, O niewerbalnych środkach prezentacji retorycznej, [w:] Retoryka dziś. Teoria i praktyka, red. R. Przybylska, W. Przyczyna, Kraków, s. 427-436.
- Taras B., 2019, Wygląd fizyczny jako element kreowania wizerunku, [w:] Autopromocja, autoprezentacja, wizerunek w komunikowaniu masowym. Błąd, kryzys, skandal, t. 5, red. E. Biłtas-Pleszak, A. Kalisz, E. Tyc, Katowice, s. 11-24.
- Thiel E., 1992, Mowa ciała zdradzi więcej niż tysiące słów, Wrocław.
- Winiarska J., Załazińska A. (red.), 2018, Multimodalność komunikacji, Kraków.
- Załazińska A., 2006, Niewerbalna struktura dialogu. w poszukiwaniu polskich wzorców narracyjnych i interakcyjnych zachowań komunikacyjnych, Kraków.